

Finansutskottets betänkande 2021/22:FiU36

En utvidgad rätt till återköp och flytt av fond- och depåförsäkringar

Sammanfattning

Utskottet ställer sig bakom regeringens förslag till ändringar i försäkringsavtalslagen, försäkringsrörelselagen, årsredovisningslagen och lagen om årsredovisning i försäkringsföretag.

Förslagen innebär att den lagstadgade rätten till återköp och flytt av individuella livförsäkringar där försäkringstagarna eller andra ersättningsberättigade bär placeringsrisken, vilket i dag utgörs av fond- och depåförsäkringar, ska gälla oavsett när ett fond- och depåförsäkringsavtal har ingåtts. Det föreslås vidare att bestämmelserna i försäkringsrörelselagen om avgifter vid återköp och flytt av fond- och depåförsäkringar ska tillämpas även i fråga om sådana försäkringsavtal som har ingåtts före den 1 juli 2007. Därutöver föreslås ändringar i årsredovisningslagen och i lagen om årsredovisning i försäkringsföretag som endast avser rättelser av felaktiga hänvisningar.

Vidare föreslår utskottet två tillkännagivanden till regeringen. Enligt utskottet bör regeringen återkomma till riksdagen med förslag om hur flytt av tjänstepension kan underlättas. Regeringen bör också utreda möjligheten att ta bort kravet på underskrift av tidigare arbetsgivare vid flytt av tjänstepension.

Lagändringarna föreslås träda i kraft den 1 juli 2022.

Behandlade förslag

Proposition 2021/22:74 En utvidgad rätt till återköp och flytt av fond- och depåförsäkringar.

Två yrkanden i en följdmotion.

Innehållsförteckning

Utskottets förslag till riksdagsbeslut.....	3
Redogörelse för ärendet.....	4
Ärendet och dess beredning.....	4
Utskottets överväganden.....	6
Regeringens lagförslag.....	6
Utreda hur flytt av tjänstepension kan underlättas.....	7
Utreda möjligheten att ta bort kravet på firmatecknares underskrift vid flytt av tjänstepension från tidigare arbetsgivare.....	8
<i>Bilaga 1</i>	
Förteckning över behandlade förslag.....	9
Propositionen.....	9
Följdmotionen.....	9
<i>Bilaga 2</i>	
Regeringens lagförslag.....	10

Utskottets förslag till riksdagsbeslut

1. Regeringens lagförslag

Riksdagen antar regeringens förslag till

1. lag om ändring i försäkringsavtalslagen (2005:104),
2. lag om ändring i försäkringsrörelselagen (2010:2043),
3. lag om ändring i årsredovisningslagen (1995:1554),
4. lag om ändring i lagen (1995:1560) om årsredovisning i försäkringsföretag.

Därmed bifaller riksdagen proposition 2021/22:74 punkterna 1–4.

2. Utreda hur flytt av tjänstepension kan underlättas

Riksdagen ställer sig bakom det som utskottet anför om att regeringen bör utreda hur flytt av tjänstepension kan underlättas och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion 2021/22:4366 av Jakob Forssmed m.fl. (KD) yrkande 1.

3. Utreda möjligheten att ta bort kravet på firmatecknares underskrift vid flytt av tjänstepension från tidigare arbetsgivare

Riksdagen ställer sig bakom det som utskottet anför om att regeringen bör utreda om det är möjligt att ta bort kravet på underskrift av tidigare arbetsgivare vid flytt av tjänstepension och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion 2021/22:4366 av Jakob Forssmed m.fl. (KD) yrkande 2.

Stockholm den 12 maj 2022

På finansutskottets vägnar

Åsa Westlund

Följande ledamöter har deltagit i beslutet: Åsa Westlund (S), Edward Riedl (M), Oscar Sjöstedt (SD), Adnan Dibrani (S), Martin Ådahl (C), Ali Esbati (V), Dennis Dioukarev (SD), Ingela Nylund Watz (S), Mats Persson (L), Janine Alm Ericson (MP), Boriana Åberg (M), Sofia Westergren (M), Eva Lindh (S), Hanif Bali (M), Larry Söder (KD), David Perez (SD) och Mubarik Mohamed Abdirahman (S).

Redogörelse för ärendet

Ärendet och dess beredning

Regeringen beslutade i maj 2019 att överlämna propositionen En effektivare flytträtt av försäkringssparande (prop. 2018/19:124) till riksdagen. I propositionen föreslogs lagändringar som syftar till att effektivisera möjligheterna att återköpa och överföra (flytta) livförsäkringar. Den 13 november 2019 beslutade riksdagen att anta regeringens förslag. Riksdagen uttalade samtidigt i ett tillkännagivande (bet. 2019/20:FiU14 punkt 2, rskr. 2019/20:28) att regeringen skyndsamt skulle återkomma med ett lagförslag som tydligt skiljer fond- och depåförsäkringar från traditionella livförsäkringar när det gäller vilka avgifter som får tas ut vid flytt och återköp. I finansutskottets betänkande (s. 13) anfördes också att ett lagförslag om fond- och depåförsäkringar bör vara utformat enligt följande riktlinjer:

1. Flyttavgifterna ska begränsas kraftigt, med utgångspunkten att de ska motsvara enbart de direkta kostnaderna för den administrativa hanteringen av återköp eller överföringar, beräknade för försäkringar av samma slag.
2. Ett avgiftstak på flyttavgiften bör införas, där kostnaden uttrycks i kronor och ören.
3. Försäkringar tecknade före den 1 juli 2007 bör omfattas av motsvarande flytträtt som försäkringar tecknade därefter, dock under förutsättning att inte avgörande skäl talar mot detta.
4. Möjligheten prövas att införa dels ett fribelopp vid flytt av små försäkringsvärden, dels en automatisk flytt av försäkringsvärden under fribeloppet vid byte av arbetsgivare.

Därefter har promemorian En utvidgad rätt till återköp och flytt av fond- och depåförsäkringar tagits fram i Finansdepartementet. I promemorian behandlas frågan om huruvida fond- och depåförsäkringar tecknade före den 1 juli 2007 bör omfattas av motsvarande flytträtt som försäkringar tecknade därefter (punkt 3 ovan). Som ett led i beredningen av frågan beslutade regeringen den 16 april 2020 att ge Finansinspektionen i uppdrag att kartlägga och sammanställa tänkbara konsekvenser av en utvidgad återköps- och flytträtt för fond- och depåförsäkringar (Fi2020/01803). Finansinspektionen redovisade sitt uppdrag i en rapport den 30 november 2020 Konsekvenser av en utvidgad rätt till återköp och överföringar [Fi2020/04753].

I den nu aktuella propositionen behandlas promemorians förslag. Övriga punkter i finansutskottets betänkande behandlades i propositionen Avgifter vid återköp och flytt av fond- och depåförsäkringar och har lett till lagstiftning (prop. 2020/21:33, bet. 2020/21:FiU16, rskr. 2020/21:188 och SFS 2021:130). I och med detta anser regeringen att riksdagens tillkännagivande om återköp

och flytt av fond- och depåförsäkringar är tillgodosett och att tillkännagivandet är slutbehandlat. I propositionen föreslås även ändringar i årsredovisningslagen (1995:1554) samt i lagen (1995:1560) om årsredovisning i försäkringsföretag. Ändringarna avser rättelser av felaktiga hänvisningar till lagen om årsredovisning i försäkringsföretag. Regeringens förslag till riksdagsbeslut återges i bilaga 1. Regeringens lagförslag finns i bilaga 2.

Lagförslagen har granskats av Lagrådet utom vad gäller förslagen i årsredovisningslagen och lagen om årsredovisning i försäkringsföretag. De förslagen är enligt regeringen av författningsteknisk karaktär och i övrigt av sådan beskaffenhet att Lagrådets hörande skulle sakna betydelse.

En motion har väckts med anledning av propositionen. Förslagen i motionen finns i bilaga 1.

Utskottets överväganden

Regeringens lagförslag

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen antar regeringens förslag till ändringar i försäkringsavtalslagen, försäkringsrörelselagen, årsredovisningslagen och lagen om årsredovisning i försäkringsföretag. Det innebär bl.a. att den lagstadgade rätten till återköp och flytt av individuella livförsäkringar där försäkringstagarna eller andra ersättningsberättigade bär placeringsrisken, vilket i dag utgörs av fond- och depåförsäkringar, ska gälla oavsett när ett fond- och depåförsäkringsavtal har ingåtts. Det innebär också att bestämmelserna i försäkringsrörelselagen om avgifter vid återköp och flytt av fond- och depåförsäkringar ska tillämpas även i fråga om sådana försäkringsavtal som har ingåtts före den 1 juli 2007.

Propositionen

Regeringen föreslår att den lagstadgade rätten till återköp och överföring ska gälla för försäkringsavtal där försäkringstagarna eller andra ersättningsberättigade bär placeringsrisken oavsett när ett avtal har ingåtts.

Regeringen föreslår vidare att bestämmelserna om försäkringsföretags avgifter vid återköp eller överföring i fråga om försäkringar där försäkringstagarna eller andra ersättningsberättigade bär placeringsrisken ska tillämpas även för sådana försäkringsavtal som har ingåtts före den 1 juli 2007.

Felaktiga hänvisningar till lagen om årsredovisning i försäkringsföretag i den lagen och i årsredovisningslagen bör enligt regeringen rättas.

Lagändringarna föreslås träda i kraft den 1 juli 2022.

Utskottets ställningstagande

Utskottet välkomnar regeringens förslag i propositionen som syftar till att den lagstadgade rätten till återköp och flytt av individuella livförsäkringar där försäkringstagarna eller andra ersättningsberättigade bär placeringsrisken, vilket i dag utgörs av fond- och depåförsäkringar, ska gälla oavsett när ett fond- och depåförsäkringsavtal har ingåtts. Det innebär vidare att bestämmelserna i försäkringsrörelselagen om avgifter vid återköp och flytt av fond- och depåförsäkringar ska tillämpas även i fråga om sådana försäkringsavtal som har ingåtts före den 1 juli 2007. Utskottet anser att riksdagen av de skäl som anförs i propositionen bör anta regeringens lagförslag.

Utreda hur flytt av tjänstepension kan underlättas

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen gör ett tillkännagivande till regeringen om att regeringen bör utreda hur flytt av tjänstepension underlättas.

Motionen

I följdmotion 2021/22:4366 av Jakob Forssmed m.fl. (KD) yrkande 1 anser motionärerna att det bör utredas hur flytt av tjänstepension kan underlättas. Motionärerna konstaterar att kundrärligheten är mycket låg på pensionsförsäkringsmarknaden. Under 2015 flyttades endast drygt 1 procent av det totala pensionsförsäkringskapitalet mellan de olika livförsäkringsföretagen. Flyttarna inom kollektivavtalade försäkringar är – trots de väsentligt lägre avgifterna – inte särskilt mer frekventa än flyttarna mellan dyra privata försäkringar. Enligt motionärerna tyder det på att sänkta flyttavgifter inte nödvändigtvis kommer att lösa problemen med låg flyttfrekvens där den är ett problem utan att det kan finnas andra hinder än flyttavgifter som behöver ses över.

Utskottets ställningstagande

Utskottet välkomnar regeringens förslag om att även tjänstepensionsförsäkringar tecknade före den 1 juli 2007 ska omfattas av motsvarande flytträtt som gäller för tjänstepensionsförsäkringar tecknade därefter. De största försäkringarna är naturligt oftast de äldsta, och de kostar också mest i flyttavgift. Därför är behovet av den här lagstiftningen, och effekten av den, som störst i de äldre försäkringarna – inte i de som tecknas i år.

Utskottet ser dock ett behov av att utreda fler åtgärder på tjänstepensionsmarknaden. Tjänstepensionen har blivit en allt viktigare del av människors slutgiltiga pension, samtidigt som dels viljan och intresset för att kunna överblicka och bestämma över pensionskapitalet, dels rörligheten på arbetsmarknaden ökat. Kundrärligheten på pensionsförsäkringsmarknaden är generellt mycket låg. Under 2015 flyttades endast drygt 1 procent av det totala pensionsförsäkringskapitalet mellan de olika livförsäkringsföretagen. Flyttarna inom kollektivavtalade försäkringar ligger, trots de väsentligt lägre avgifterna, inte särskilt mycket högre än inom de dyra privata försäkringarna. Detta tyder på att sänkta flyttavgifter inte nödvändigtvis kommer att lösa problemen med låg flyttfrekvens där den är ett problem. Anledningarna kan vara många, men givet att infrastrukturen för flytt av tjänstepension är krånglig kan det finnas andra hinder än flyttavgifter som behöver ses över.

Men anledning av detta anser utskottet att riksdagen bör tillkännage för regeringen att den bör utreda hur flytt av tjänstepension kan underlättas.

Utreda möjligheten att ta bort kravet på firmatecknares underskrift vid flytt av tjänstepension från tidigare arbetsgivare

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen gör ett tillkännagivande till regeringen om att regeringen bör utreda möjligheten att ta bort kravet på firmatecknares underskrift vid flytt av tjänstepension från tidigare arbetsgivare.

Motionen

I följdmotion 2021/22:4366 av Jakob Forssmed m.fl. (KD) yrkande 2 vill motionärerna att det utreds om det går att ta bort kravet på firmatecknares underskrift vid flytt av tjänstepension från tidigare arbetsgivare. Motionärerna pekar på att dagens regler kräver att både försäkringstagaren och den försäkrade ska skriva under blanketterna för en pensionsflytt. Försäkringstagaren, som vanligtvis är en före detta arbetsgivare, måste godkänna att bytet av försäkringsbolag sker. Detta innebär i praktiken att en privatperson behöver få kontakt med firmatecknaren hos sin tidigare arbetsgivare, processa påskrifter och övrig administration och få godkänt för att kunna genomföra bytet.

Utskottets ställningstagande

Ett hinder vid flytt av tjänstepension är kravet på underskrift från firmatecknaren hos tidigare arbetsgivare vid flytt. Dagens regler kräver att både försäkringstagaren och den försäkrade ska skriva under blanketterna för en pensionsflytt. Försäkringstagaren, som vanligtvis är en före detta arbetsgivare, måste godkänna att bytet av försäkringsbolag sker. Detta innebär i praktiken att en privatperson behöver få kontakt med firmatecknaren hos sin tidigare arbetsgivare, processa påskrifter och övrig administration och få godkänt för att kunna genomföra bytet.

Med anledning av detta anser utskottet att riksdagen bör tillkänna för regeringen att den bör utreda om kravet på underskrift från firmatecknare hos tidigare arbetsgivare kan tas bort.

BILAGA 1

Förteckning över behandlade förslag

Propositionen

Proposition 2021/22:74 En utvidgad rätt till återköp och flytt av fond- och depåförsäkringar:

1. Riksdagen antar regeringens förslag till lag om ändring i försäkringsavtalslagen (2005:104).
2. Riksdagen antar regeringens förslag till lag om ändring i försäkringsrörelselagen (2010:2043).
3. Riksdagen antar regeringens förslag till lag om ändring i årsredovisningslagen (1995:1554).
4. Riksdagen antar regeringens förslag till lag om ändring i lagen (1995:1560) om årsredovisning i försäkringsföretag.

Följdmotionen

2021/22:4366 av Jakob Forssmed m.fl. (KD):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utreda hur flyttar av tjänstepension kan underlättas och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utreda om det går att ta bort kravet på firmatecknares underskrift vid flytt av tjänstepension från tidigare arbetsgivare och tillkännager detta för regeringen.

BILAGA 2

Regeringens lagförslag

1 Förslag till lag om ändring i försäkringsavtalslagen (2005:104)

Härigenom föreskrivs i fråga om försäkringsavtalslagen (2005:104)

dels att punkt 2 i ikraftträdande- och övergångsbestämmelserna till lagen (2007:123) om ändring i den lagen ska ha följande lydelse,

dels att det i ikraftträdande- och övergångsbestämmelserna till lagen (2007:123) om ändring i den lagen ska införas en ny punkt, 3, av följande lydelse.

Nuvarande lydelse

2. För försäkringsavtal som har ingåtts före ikraftträdandet och inte förnyats därefter gäller 11 kap. 5 § i äldre lydelse.

Föreslagen lydelse

2. För försäkringsavtal som har ingåtts före ikraftträdandet och inte förnyats därefter (*äldre försäkringar*) gäller 11 kap. 5 § i den äldre lydelsen, om inte annat framgår av 3.

3. Bestämmelserna i 11 kap. 5 § i den nya lydelsen gäller även för äldre försäkringar där försäkringstagarna eller andra ersättningsberättigade bär placeringsrisken.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 2022.

2 Förslag till lag om ändring i försäkringsrörelselagen (2010:2043)

Härigenom föreskrivs i fråga om försäkringsrörelselagen (2010:2043) att punkt 2 i ikraftträdande- och övergångsbestämmelserna till lagen (2021:130) om ändring i den lagen ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

2. Bestämmelserna i 4 kap. 17 c § i den nya lydelsen tillämpas även vid återköp eller överföring enligt 11 kap. 5 § försäkringsavtalslagen (2005:104) i fråga om försäkringar där försäkringstagarna eller andra ersättningsberättigade bär placeringsrisken och där försäkringsavtalet har ingåtts före ikraftträdandet, *men efter den 30 juni 2007.*

Föreslagen lydelse

2. Bestämmelserna i 4 kap. 17 c § i den nya lydelsen tillämpas även vid återköp eller överföring enligt 11 kap. 5 § försäkringsavtalslagen (2005:104) i fråga om försäkringar där försäkringstagarna eller andra ersättningsberättigade bär placeringsrisken och där försäkringsavtalet har ingåtts före ikraftträdandet.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 2022.

3 Förslag till lag om ändring i årsredovisningslagen (1995:1554)

Härigenom föreskrivs att 1 kap. 2 § och 9 kap. 1 § årsredovisningslagen (1995:1554) ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

1 kap.

2 §¹

Lagen är inte tillämplig på företag som avses i 1 kap. 1 § första stycket lagen (1995:1559) om årsredovisning i kreditinstitut och värdepappersbolag eller 1 kap. 1 § första stycket lagen (1995:1560) om årsredovisning i försäkringsföretag, om inte annat är särskilt föreskrivet i dessa lagar.

Företag som enligt 1 kap. 1 § andra stycket lagen om årsredovisning i kreditinstitut och värdepappersbolag eller 1 kap. 1 § *andra* stycket lagen om årsredovisning i försäkringsföretag är skyldiga att upprätta koncernredovisning enligt de lagarna är inte skyldiga att upprätta koncernredovisning enligt denna lag.

Företag som enligt 1 kap. 1 § andra stycket lagen om årsredovisning i kreditinstitut och värdepappersbolag eller 1 kap. 1 § *tredje* stycket lagen om årsredovisning i försäkringsföretag är skyldiga att upprätta koncernredovisning enligt de lagarna är inte skyldiga att upprätta koncernredovisning enligt denna lag.

9 kap.

1 §²

Ett företag som enligt 1 kap. 1 § andra stycket lagen (1995:1559) om årsredovisning i kreditinstitut och värdepappersbolag eller 1 kap. 1 § *andra* stycket lagen (1995:1560) om årsredovisning i försäkringsföretag är skyldigt att upprätta koncernredovisning, ska minst en gång under ett räkenskapsår som omfattar mer än tio månader lämna en särskild redovisning (delårsrapport).

Delårsrapporten ska upprättas för en period mellan räkenskapsårets början och delårsperiodens utgång. Minst en delårsrapport ska, om inte något annat följer av 16 kap. 5 § lagen (2007:528) om värdepappersmarknaden, omfatta en period av minst hälften och högst två tredjedelar av räkenskapsåret. I 16 kap. lagen om värdepappersmarknaden finns ytterligare bestämmelser om vilka företag som ska lämna delårsrapport.

Delårsrapporten ska upprättas i vanlig läsbar form eller i elektronisk form. Den ska avfattas på svenska.

¹ Senaste lydelse 1999:1112.

² Senaste lydelse 2008:277.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 2022.

4 Förslag till lag om ändring i lagen (1995:1560) om årsredovisning i försäkringsföretag

Härigenom föreskrivs att 1 kap. 4 § och 7 kap. 1 § lagen (1995:1560) om årsredovisning i försäkringsföretag ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

1 kap.

4 §

Regeringen eller, efter regeringens bemyndigande, Finansinspektionen får meddela närmare föreskrifter om

1. löpande bokföring, årsbokslut, årsredovisning och koncernredovisning i försäkringsföretag som omfattas av denna lag, och

2. den koncernredovisning som finansiella holdingföretag *skall* upprätta enligt denna lag.

Regeringen eller, efter regeringens bemyndigande, Finansinspektionen får meddela föreskrifter om i vilken utsträckning denna lag och föreskrifter som meddelats med stöd av första stycket *skall* tillämpas i sådana företag som helt eller delvis undantagits från lagens tillämpning enligt 1 § *tredje* stycket.

2. den koncernredovisning som finansiella holdingföretag *ska* upprätta enligt denna lag.

Regeringen eller, efter regeringens bemyndigande, Finansinspektionen får meddela föreskrifter om i vilken utsträckning denna lag och föreskrifter som meddelats med stöd av första stycket *ska* tillämpas i sådana företag som helt eller delvis undantagits från lagens tillämpning enligt 1 § *ffjärde* stycket.

7 kap.

1 §

Försäkringsföretag som är moderföretag och sådana finansiella holdingföretag som avses i 1 kap. 1 § *andra* stycket *skall* för varje räkenskapsår upprätta koncernredovisning enligt denna lag, om inte annat följer av 2 §.

Försäkringsföretag som är moderföretag och sådana finansiella holdingföretag som avses i 1 kap. 1 § *tredje* stycket *ska* för varje räkenskapsår upprätta koncernredovisning enligt denna lag, om inte annat följer av 2 §.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 2022.